

ד. עוד בדניי מומר – ע' להלן; ה; הוריות יא; ע"ז כו.

דף ד

ה. א. מצת כותי – מה דינה בפסח?

ב. האם אפשר לסמוך על הכותים במצוות המפורשות בתורה או במצוות שאינן מפורשות אבל ידוע לנו שהחזיקו בהן?

ג. מה דין חמצם של עוברי עבירה לאחר הפסח?

א. מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח, שבקיאים בשימור (וכן סובר רשב"ג, מפני שהחזיקו במצוה זו. וכן דעת סתם מתניתין לאביי ורבא). רבי אלעזר אוסר (באכילה כל ימות הפסח) לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצות.

א. מדובר שהמצה של ישראל, שאם של הכותי הלא אסור בלאו הכי משום שגזרו על פתם (רבנו תם. ומשמע שאם היא שייכת לכותי, אפילו ישראל מכניס הבצק לתנור אסור, והחמירו בפת כותי יותר מפת עכו"ם. ע' חו"ב עפ"י רמב"ן יג. שהחמירו בפת כותי אף כשאין פלטר ישראל, שלא כבפת עכו"ם).
 ב. מדובר שידוע שהכותי עצמו סומך על המצה לאכלה בפסח ולצאת בה ידי חובתו בליה, אבל בלאו הכי יש לחוש שמא מכשיל את ישראל באיסור (תוס').

ב. לתנא קמא דברייתא מותר לסמוך על הכותים במצוות המפורשות בתורה שודאי עשאו כדינן (ואפילו אין ידוע לנו אם החזיקו בה אם לאו. תוס' עפ"י גטין י). לדברי רבי אלעזר אסור אפילו אם ידוע שהחזיקו בהם, כגון במצה – מפני שאין בקיאים בדקדוקיה. ולדברי רשב"ג כל מצוה שהחזיקו בה, סומכים עליהם אפילו אין הלכותיה מפורשות בתורה, כגון שחיטה.

א. לפירוש התוס', לרשב"ג יש לומר שמצוה הכתובה ואין ידוע אם החזיקו בה – אין לסמוך עליהם, ודלא כתנא קמא (וכן נקט הרשב"א). ואולם נראה שאין הדבר ודאי לבעל הגמרא (עפ"י תוס' בגטין י). ולדעת הרמב"ן למסקנא במצוה הכתובה כשר אפילו לרשב"ג כלת"ק.
 ב. מדובר כשיודעים שהכותי עצמו סומך על כשרות הדבר, אבל בלאו הכי הריהו חשוד על הכשלת ישראל, כנ"ל.

ג. חמצם של עוברי עבירה (שאינם מבערים החמץ בפסח) – מותר מיד לאחר הפסח, מפני שהם מחליפים אותו בחמץ נכרים שהוא מותר, שאעפ"י שחשודים על איסור חמץ מפני הפסד ממוון, לאחר הפסח שיש להם אפשרות של התר אינם חשודים על האיסור. ומבואר בגמרא שדין זה נכון הן לרבי יהודה האוסר חמץ שעבר עליו הפסח מהתורה, הן לרבי שמעון האוסר מדרבנן. [ומכאן סייעו לרבא שנקט להסתמך על ההנחה 'לא שביק היתרא ואכל איסורא'. אבל אביי חולק].

א. מבואר בראשונים שאפילו לדעת האוסר חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח, אנו מניחים שהחליפו את חמצם אצל נכרי בחמץ שנילוש לאחר הפסח. ו'מיד' היינו לאחר שיעור לישא. ואם מדובר בחמץ אפוי (שאינו אסור משום פת עכו"ם) – בכדי שיילוש ויאפה (עפ"י תוס' ורמב"ן).

ב. נראה שמדובר באופן שמצוי להחליף אצל נכרי היום או מחר (כדברי הרמב"ן), אבל אם אין מצוי או שרוך הדבר בטרחה – אסור, שמא לא נמצא לו להחליף ולא יטרח בשביל ההתר.